

Thészeusz

Thészeusz isteni apja Poszeidón, halandó apja Aigeusz, Athén királya. Anyja Aithra, troizéni királyleány. Thészeusz anyai nagyatyja, Pittheusz, akinél Thészeusz nevelkedett. Thészeusz Athén nagy hőse volt. Sok kalandban vett részt, így Athénban az a mondás járta: „*Semmit se Thészeusz nélkül*”.

Aigeusz gyermekük megszületése előtt visszatért Athénba, de elutazása előtt egy kardot és egy pár sarut helyezett el egy üregben, s óriási kötömböt tett rá. Thészeusz arra kérte Aithrát, hogy ha fia születik, s már elég erős lesz, hogy elgörgesse a követ, és kivegye az üregbe rejtett tárgyakat, küldje őt Athénba, hogy találkozzék az apjával. Thészeusznak anyja megmutatta a követ, és a fiú minden nehézség nélkül fölemelte azt. Az asszony elmondta neki, hogy Athénban van az apja, akit fel kell keresnie. A nagyapja egy hajót akart rendelkezésére bocsátani, amit Thészeusz nem fogadott el, mivel könnyűnek és biztonságosnak találta a hajóval való közlekedést. Nagy hős akart lenni, mint Héraklesz, az unokatestvére. Ő szárazföldi úton akart Athénba jutni.

Az utazás hosszú és roppant kockázatos volt a haramiák miatt, akik az országút mentén lesték áldozataikat. Thészeusz egytől egyig megölte őket, mindegyik útonállóval úgy bánt el, ahogyan az szokott áldozataival, azaz a szemet szemért elvet alkalmazta (Talio-elv, megtorláselv). Szkirónt, aki a hegy szakadékos peremén maga elé térdeltette az elfogott utazókat azzal az ürüggyel, hogy mossák meg a lábát, majd a tengerbe rúgta őket, Thészeusz behajította egy szakadékba. Szinisz két földig hajtott fenyőfa csúcsához kötözte áldozatait, akiket a visszacsapódó fák téptek szét, Thészeusz is így végezett övele. Prokrusztészt saját vaságyába fektette bele, amelyben az elfogott utazókat úgy ölte meg, hogy az ágy méreteihez igazította testüket (aki rövidebb volt az ágy hosszánál, azt kinyújtotta, aki hosszabb volt, annak levágott egy részt a testéből), Thészeusz is ezt alkalmazta, így Prokrusztész pályafutásának mindenképpen véget ért. Thészeusz már Athénba érve híres hőssé vált. Lakomára hívták a királyhoz, aki aggódott az ifjú népszerűsége miatt, (*tartott attól, hogy*) Thészeuszt esetleg a nép királlyá választja, őhelyette. Thészeuszt meg akarta mérgezni, Médeia ötlete alapján, aki viszont pontosan tudta, hogy ki is Thészeusz valójában. Médeia lényegében Aigeuszt befolyásolásával gyakorolhatta hatalmát; ezt nem akarta kockára tenni egy „jöttment” fiú miatt. Amikor Médeia odanyújtotta neki a mérgezett italt, Thészeusz, aki azt akarta, hogy apja ráismerjen, kihúzta a kardját. A király fölismerte, és kiütötte kezéből a mérgezett italt. Aigeusz közhírré tette országában, hogy Thészeusz az ő fia és örököse. Thészeusz lehetőséget kapott rá, hogy bebizonyítsa az athéniak iránti áldozatkészségét.

Évekkel megérkezése előtt nagy szerencsétlenség történt Athénra. Minósz, a nagyhatalmú krétai uralkodó elvesztette egyetlen fiát, Androgeoszt, amikor az Athénban vendégeskedett. Aigeusz rávette vendégét, hogy küzdjön meg egy veszedelmes, vérszomjas bikával. A bika megölte az ifjút. Minósz seregei bevették Athént, s a király kihirdette, hogy földig rombolja a várost, ha az athéniak nem küldenek neki minden kilencedik évben hét leányt és hét fiút. Ezekre a fiatalokra rettenetes sors várt; ahogy megérkeztek Krétára, áldozatul vetették őket a Minótaurosznak. A Minótauroszt félig bika, félig ember alakú szörnyeteg, aki Minósz feleségének, Pasziphaénak és egy bikának a gyermeke. A bikát Poszeidón adta Minósznak, hogy áldozzák föl neki, de nem tette meg, így Poszeidón büntetésből úgy intézte, hogy Pasziphaé beleszeretett a bikába.

Amikor a Minótauroszt megszületett, Minósz őt sem ölte meg. Megbízta Daidaloszt, a híres építőmestert, hogy építsen olyan lakhelyet a szörnyeteg számára, ahonnan nem tud megszökni. Daidalosz fölépítette a híres labirintust, ahonnan nem lehetett kijutni. Az ifjú athéniakat ide hurcolták; menekülésre nem volt esélyük. Ez a sors várt tizennégy fiatal athénira néhány nappal azután, hogy Thészeusz megérkezett a városba, mert közeledett az idő, hogy útnak indítsák az áldozatokat Krétára. Thészeusz önként vállalkozott, meg akarta ölni a Minótauroszt. Apjának elárulta tervét, és megígérte neki, hogy ha sikerrel jár, akkor a hajó fekete vitorlája helyébe hazajövet fehér vitorlát húznak fel. Az ifjú áldozatok megérkeztek Krétára, a szigetlakók szemügyre vehették őket, amint a labirintus felé hurcoltattak; Minósz leánya, Ariadné is ott volt, és első látásra beleszeretett Thészeuszba. Ariadné Daidaloszért küldött, és megkérte, hogy mutassa meg, miként lehet kijutni a labirintusból, hogy azt elárulhassa Thészeusznak; cserébe annyit kér a hőstől, hogy vigye őt Athénba, és vegye feleségül. Thészeusznak adott egy gombolyag fonalat, és azt mondta neki, hogy kötözze a fonal végét a bejárathoz, mihelyt bemegy a labirintusba, és menet közben hagyja letekeredni. Thészeusz így is tett. A Minótauroszt álmában lepte meg, pusztá ökölrel agyonverte, majd a fonal segítségével az athéni ifjak kijutottak a labirintusból. Ariadné az út során meghalt, az egyik történet szerint. Athén felé tartva elfelejtették fölhúzni a fehér vitorlát, ezért apja, Aigeusz király azt hitte, hogy fia meghalt, így az Akropolisz tetejéről a tengerbe vetette magát, és szörnyethalt. A tengernek ezt a részét róla nevezték el Égei-tengernek.

Thészeusz lett Athén királya. Nagyon bölcs, minden részrehajlástól mentes uralkodó volt. Népuralmat akart, ahol mindenki egyenlő; lemondott királyi hatalmáról, és köztársaságot szervezett, tanácskozhelyet építtetett, ahol a polgárok összegyűlhetnek és szavazhatnak. Az egyetlen tisztség, amelyet megtartott magának, a főparancsnoki rang volt.

A Hetek Théba elleni háborújában, a győztes thébaiak megtagadták az ellenség elesett

katonáinak temetését, a vesztesek Thészeuszhoz fordultak segítségért. Thészeusz Théba ellen vezette seregét, elfoglalta a várost, és arra kényszerítette, hogy temesse el a holtakat. De győztesként nem akart rosszal fizetni a rosszért. Megtiltotta, hogy serege bevonuljon, és kirabolja a várost, mert nem azért jött, hogy vést hozzon Thébára, hanem hogy eltemesse az elesett argívokat, s miután teljesítette feladatát, katonáit visszavezette Athénba.

Thészeusz szerette és kereste a veszedelmes helyzeteket. Elment az Amazonok földjére, és magával hozott egy harcias asszonyt, akit forrásaink hol Antiopénak, hol meg Hippolütének neveznek. A fiúnak, akit az amazon Thészeusznak szült, Hippolüosz volt a neve, s születésekor az Amazonok megjelentek, hogy megmentsek az anyát. Előzőnlőtték Attikát, azaz az Athént környező vidéket, és a városba is betörték. Végül a támadásuk megghiúsult, és Thészeusz életében többé ellenség nem tette be a lábát Attikába. Thészeusz a fiát még kisgyermekkorában elküldte abba a déli városkába, ahol maga is nevelkedett. A fiú szépséges ifjúvá serdült, atléta volt és vadász, megvetette Aphroditét, a szerelem istennőjét; egyedül Artemiszt, a szűz istennőt tisztelte. Thészeusz meglátogatta régi otthonát, és magával hozta Phaidrát, a feleségét is. Apa és fia között nyomban erős érzelmi kapocs alakult ki, jól érezték magukat egymás társaságában. Phaidra örülten és kétségbeesetten beleszeretett a fiúba, s jöllehet kínoztta a szégyen e szerelem miatt, nem bírt úrrá lenni szenvedélyén. A szörnyű helyzet háttérben Aphrodité állt. Haragudott Hippolüoszra, és elhatározta, hogy kegyetlen bosszút áll rajta. Phaidra kétségbeesett fájdalmában nem látott más kiutat, csak az öngyilkosságot. Thészeusznak elmondták, hogy Phaidra halott. Önkezeléssel vetett véget életének, és kezében egy levelet találtak. A levélben leírta, hogy Hippolüosz erőszakkal tört rá. Thészeusz megátkozta fiát a levélben írt tettei miatt, így Poszeidónt, a tengeri istent kérte, hogy átkát teljesítse. Amikor Hippolüosz végighajtott kocsijával a tengerparton, beteljesedett rajta az apai átok, egy szörnyeteg bukkant elő a vízből, a lovak ijedtükben megbokrosodtak, és a fiú halálosan megsebesült. Ekkor Artemisz istennő megjelent Thészeusz előtt, és felfedte előtte az igazságot.

Thészeusznak is szörnyű halála volt. Barátjának, Lükomédesz királynak az udvarában időzött, ahol később Akhilleuszt rejtették el lányruhában. Azt is mondják, Thészeusz azért tartózkodott itt, mert Athénból száműzték. Barátja és házigazdája, a király ölette meg őt.

Ha az athéniak száműzték is, később, a halála után úgy tisztelték, mint senki más halandót. Hatalmas síremléket emeltek neki, és határozatot hoztak, hogy az a rabszolgák és a szegények menedékéül fog szolgálni mindörökre.

Több kalandja is volt, az egyik kiemelkedő az Aranygyapjú föl kutatása; részt vett a nagy Kalüdóni Vadászatban, az alvilági kalandja Peirithoossal a legjobb barátjával, stb.

Thészeusz, az athéniak legkedvesebb hőse rengeteg költő figyelmét fölkelte, Ovidius, Apollodórosz, Plutarkhosz, Euripidész és Szophoklész műveiben is megjelenik.

